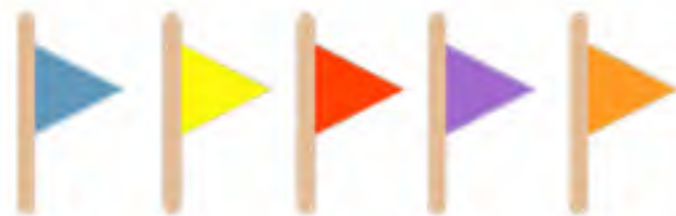

ธงคำตอบ

ประมวลกฎหมายอาญา

3 สถาบัน

เล่ม 1

สำหรับผู้จะสอบเป็น
เนติบัณฑิต นายร้อยตำรวจ
อัยการผู้ช่วย ผู้ช่วยพิพากษา

โดย

พันตำรวจเอกเมธา วาดีเจริญ
นิติศาสตรมหาบัณฑิต เอกกฎหมายปกครอง

รชคํำตอบประมวถกกฎหมำยอำณำ 3 สถำบัน

ลํำหรับผู้จะสอบเป็น

เนติบัณฑิต นำนร่อยตำรวจ อัยการผู้ช่วย ผู้ช่วยพิพำกษำ

เล่ม 1

โดย

พันตำรวจเอกเมธำ วำดีเจริญ

นิติศำสตร์มหำบัณฑิต เอกกฎหมำยปกครอง

คำนำ

นายตำรวจ อัยการและผู้พิพากษา เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการให้ความเป็นธรรมต่อสังคมอันทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน นายตำรวจ อัยการและผู้พิพากษาจึงเป็นที่นับถือของสังคม ทำให้ผู้ที่ศึกษาวิชากฎหมายส่วนมาก ตั้งใจที่จะเป็นนายตำรวจ อัยการหรือผู้พิพากษา แต่เนื่องจากผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้สมัครสอบแข่งขันเป็นจำนวนมาก จึงเกิดการแข่งขันในการสอบคัดเลือกสูง ทำให้ผู้ตั้งใจจะเป็นนายตำรวจ อัยการหรือผู้พิพากษา ต้องทบทวนตำราทางกฎหมาย เพื่อเตรียมตัวไว้แข่งขันในการสอบคัดเลือก โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญา เป็นวิชาหนึ่งที่คุณสมัครจะต้องสอบคัดเลือก

หนังสือเล่มนี้จึงได้รวบรวมเอาคำถาม และธงคำตอบ ข้อสอบประมวลกฎหมายอาญา ของเนติบัณฑิต อัยการผู้ช่วย และผู้ช่วยผู้พิพากษามารวมเป็นเล่มพร้อมความเห็นไว้เพื่อให้ผู้ที่ศึกษากฎหมายและผู้ที่ตั้งใจจะสอบเป็นเนติบัณฑิต นายตำรวจ อัยการ หรือผู้พิพากษามีไว้อ่านเพื่อเป็นแนวทางในการสอบต่อไป แต่สัจธรรมของมนุษย์นั้น เมื่อกระทำการใดๆ ย่อมมีผิดบ้างเป็นธรรมดา ดังนั้นหนังสือเล่มนี้ หากมีผิด ขาด ตก บกพร่องด้วยประการใดๆ กระผมขอน้อมรับผิดด้วยความเต็มใจ

ขอแสดงความนับถือ
พ.ต.อ. เมธา วาดีเจริญ

สารบัญ

ลำดับ		หน้า
1	ข้อ 1 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2529 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 289(2), 72	1
2	ข้อ 2 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2521 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 1(9), 341, 342	6
3	ข้อ 3 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2531 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 157, 295, 358, 391	12
4	ข้อ 4 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2530 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 288, 292, 334	19
5	ข้อ 5 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68, 80, 288, 336	29
6	ข้อ 6 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2533 สยามเล็ก ประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 83, 341, 342	38
7	ข้อ 7 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2502 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 67, 300, 390	43
8	ข้อ 8 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2529 สยามเล็ก ประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 137, 173, 341, 352	48
9	ข้อ 9 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2527 ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 83, 278, 288, 310, 364	57
10	ข้อ 10 ข้อสอบอัยการผู้ช่วย พ.ศ. 2532 ประมวลกฎหมายอาญา 146, 337	68
11	ข้อ 11 ข้อสอบอัยการผู้ช่วย พ.ศ. 2522 ประมวลกฎหมายอาญา 86, 90, 187, 352, 357	75

สารบัญ

ลำดับ		หน้า
12	ข้อ 12 ข้อสอบอัยการผู้ช่วย พ.ศ. 2519 ประมวลกฎหมาย อาญา 69, 334, 358, 395	86
13	ข้อ 13 ข้อสอบอัยการผู้ช่วย พ.ศ. 2508 ประมวลกฎหมาย อาญา 350	92
14	ข้อ 14 ข้อสอบอัยการผู้ช่วย พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมาย อาญา 217, 220, 358	96
15	ข้อ 14/1 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 40 พ.ศ. 2530 ประมวล กฎหมายอาญา 177, 181, 264, 267	103
16	ข้อ 15 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 34 พ.ศ. 2524 ประมวล กฎหมายอาญา 264, 265, 268	111
17	ข้อ 16 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 12 พ.ศ. 2502 ประมวล กฎหมายอาญา 73, 210, 213, 340	116
18	ข้อ 17 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 23 พ.ศ. 2513 ประมวล กฎหมายอาญา 388, 389, 391	124
19	ข้อ 18 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 10 พ.ศ. 2500 ประมวล กฎหมายอาญา 295, 297, 391,	130
20	ข้อ 19 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 30 พ.ศ. 2520 ประมวล กฎหมายอาญา 310, 397	136
21	ข้อ 20 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 44 พ.ศ. 2534 ประมวล กฎหมายอาญา 391, 393	141
22	ข้อ 21 ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ 48 พ.ศ. 2538 ประมวล กฎหมายอาญา 295, 334, 336, 349	147

ข้อ 1 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2529 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2), 72

คำถาม

พันตำรวจโทขาวเป็นสารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรแห่งหนึ่ง และเป็นผู้บังคับบัญชาของพลตำรวจดำได้สั่งให้ดำไปปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบในบริเวณงานแห่งหนึ่ง ดำละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่กลับเสพสุราเมาอาละวาด เมื่อถูกนำตัวไปพบขาว ดำพูดจาทำทนายจะยิงกับขาว ต่อหน้าประชาชน ขาวตอบหน้าดำ 1 ที แล้วสั่งให้นำตัวขึ้นรถไปสถานีตำรวจโดยขาวผู้ขับ ระหว่างนั่งรถดำใช้ศอกกระแทกข้างตัวขาวและทำทนายจะยิงกับขาว ครั้นถึงสถานีตำรวจขาวชกและเตะดำ อย่างละ 1 ที แล้วสั่งสิบเวรให้เอาดำไปขังตามพระราชบัญญัติวินัยตำรวจ ต่อมาดำหลบหนีไปเอาปืนที่ห้องพักรซึ่งอยู่ห่างสถานีตำรวจประมาณ 1 เส้น เป็นปืนของทางราชการตำรวจซึ่งดำใช้อยู่เป็นประจำ แล้วถือกลับมายิงขาวที่หน้าสถานีตำรวจจนขาวถึงแก่ความตาย ในชั้นพิจารณาคำต่อสู้ว่าการกระทำของจนเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

ดังนี้ การกระทำของดำจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้านใดบ้างหรือไม่

ธงคำตอบ

การที่พันตำรวจโทขาวซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาชกและเตะพลตำรวจดำอย่างละหนึ่งที แล้วสั่งให้เอาตัวไปขัง เพราะดำทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งขาวมีอำนาจสั่งลงโทษได้ ดำกลับหลบหนีไปเอาปืนที่ห้องพักรมายิงขาว เป็นการฆ่าขาวเพราะเหตุที่ขาวสั่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่ได้กระทำการตามหน้าที่ แม้ขาวจะทำแก่ดำเกินเลยไปบ้างก็เป็นเพราะดำไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง กลับประพฤติดินัยอย่างร้ายแรงถึงขนาดพูดจาทำทนายอย่างโอหังบังอาจแก่ขาว ดำจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2)

ส่วนปัญหาที่ว่าคำกระทำโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 หรือไม่นั้นเมื่อถือว่าการกระทำของขาเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่แล้ว แม้ขาจะทำแก้คำเกินเลยไปบ้างก็เป็นเพราะคำเป็นฝ่ายผิดอยู่ก่อน จึงไม่มีลักษณะเป็นการถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม ทั้งการกระทำของขาที่มีต่อคำได้ขาดตอนลงแล้วจนคำได้หลบหนีไปที่ห้องพัก แล้วเอาปืนกลับมายิงขามีได้กระทำในขณะที่ถูกทำร้าย การกระทำของคำจึงไม่เข้าลักษณะเป็นบันดาลโทสะ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 1272/2513)

เห็นด้วยกับรชคำตอบในข้อนี้ทุกประการโดยปราศจากข้อสงสัยและขอเสนอข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ต่อไป

การที่พันตำรวจโทขาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาชกและเตะพลตำรวจคำอย่างละหนึ่งที แล้วสั่งให้เอาตัวไปขัง เพราะคำทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งขามีอำนาจสั่งลงโทษได้ คำกลับหลบหนีไปเอาปืนที่ห้องพักมายิงขา เป็นการฆ่าขาเพราะเหตุที่ขาสั่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่ได้กระทำการตามหน้าที่ แม้ขาจะทำแก้คำเกินเลยไปบ้างก็เป็นเพราะคำไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามคำสั่ง กลับประพฤติดินัยอย่างร้ายแรงถึงขนาดพุดจาทำทนายอย่างโอหังบังอาจแก้ขา คำจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2)

ซึ่งมาตรา 289(2) บัญญัติว่า “ผู้ใด

ฯลฯ

(2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุ ที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

ฯลฯ

ต้องระวางโทษ...”

ความผิดตามมาตรา 289(2) แยกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ฆ่า มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 288 คือกระทำให้ตาย
2. ผู้อื่น ตามที่ระบุไว้ในอนุมาตรา 1 ถึง 7 หมายความว่าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 289 ในเบื้องต้นจะต้องเป็นการฆ่าผู้อื่น ตามองค์ประกอบเป็นความผิดตามมาตรา 288 แล้วแต่การฆ่าผู้อื่นจะเป็นความผิดตามมาตรา 289 นั้นจะต้องเป็นการฆ่าบุคคลหรือฆ่าเพื่อเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ตาม(1) ถึง (7)

ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือ เพราะเหตุที่จะกระทำให้หรือได้กระทำการตามหน้าที่ ตามมาตรา 289(2) แยกออกได้ 3 กรณี คือ

- 1) ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่
- 2) ฆ่าเจ้าพนักงาน เพราะเหตุที่จะกระทำการตามหน้าที่
- 3) ฆ่าเจ้าพนักงาน เพราะเหตุได้กระทำการตามหน้าที่

คำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้มีการแต่งตั้งโดยชอบให้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติราชการในหน้าที่ โดยหน้าที่หนึ่ง ตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ประจำหรือหน้าที่ชั่วคราวและจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่สืบสวน จับกุม ผู้กระทำความผิดอาญาทั่วไป เจ้าพนักงานสรรพาสาไมต์ มีหน้าที่จับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุราและฝิ่น เจ้าพนักงานศุลกากร มีหน้าที่สืบสวน จับกุม ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร เจ้าพนักงานป่าไม้ มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ฯลฯ เป็นต้น

1) ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หมายความว่า ฆ่าในขณะที่เจ้าพนักงานนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจกำลังจับกุมตัว นาย ก. คนร้ายฆ่า นาย ข. ตาย นาย ก. ฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้น นาย ก. มีความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตาม มาตรา 289 (2)

2) ฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุที่จะกระทำการตามหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติหน้าที่ แต่กำลังจะกระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายได้

ถูกฆ่าเสียก่อน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจได้ประชุมและตกลงวางแผนกันจะจับกุมตัว นาย ก. คนร้ายลักทรัพย์ที่บ้านของนาย ก. และได้นัดหมายเวลากันไว้เพื่อจะเข้าจับกุมเมื่อตกลงกันแล้ว จึงแยกย้ายกันไปจับกุมตามเวลาที่นัดหมาย นาย ก. ได้ทราบแผนการจับกุมก่อน จึงได้ดักยิงเจ้าพนักงานตำรวจในระหว่างทางถึงแก่ความตาย นาย ก. มีความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุที่จะกระทำการตามหน้าที่ ตามมาตรา 289 (2)

3) ฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุได้กระทำการตามหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้นั้นได้กระทำการตามหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมายมาแล้วจึงถูกฆ่า เพราะเหตุเนื่องจากการปฏิบัติตามหน้าที่ เช่นเจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุมนายคำ ฐานลักทรัพย์ นายคำมีความโกรธแค้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงเอาปืนลอบยิงเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะนั่งอยู่ในบ้านของตนถึงแก่ความตาย นายคำมีความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุได้กระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 289 (2)

ความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุได้กระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ผู้กระทำจะต้องรู้ว่าผู้ที่ตนฆ่านั้นเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย

ถ้าผู้กระทำไม่รู้หรือไม่มีเหตุควรรู้ว่าเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือแม้จะรู้ว่าเป็นเจ้าพนักงานแต่เจ้าพนักงานนั้นกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้กระทำการฆ่าไม่มีความผิดตาม มาตรา 289 (2) แต่มีความผิดตาม มาตรา 288 เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่จะต้องรับโทษให้หนักขึ้นตาม มาตรา 62 วรรคท้าย จะถือว่าเจตนาฆ่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ เพราะขาดเจตนาอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 289 (2) แต่การกระทำได้ครบองค์ประกอบความผิดตาม มาตรา 288 คือ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

การที่จะรู้หรือมีเหตุ ควรจะรู้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่หรือไม่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งอาจรู้ได้ด้วยการแต่งเครื่องแบบของเจ้าพนักงาน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานสรรพาสามิต เจ้าพนักงานป่าไม้ แต่ถ้าไม่มีการแต่งเครื่องแบบ ก็อาจจะรู้ได้ด้วยการ

แสดงหรือแจ้งจากเจ้าพนักงานว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือแสดงบัตรประจำตัว หรือรู้อยู่ก่อนแล้ว ว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าพนักงาน

ส่วนปัญหาที่ว่าคำกระทำโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 หรือไม่นั้นเมื่อถือว่าการกระทำของชาวเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่แล้ว แม้ชาวจะทำ แก่คำเกินเลยไปบ้างก็เป็นเพราะคำเป็นฝ่ายผิดอยู่ก่อน จึงไม่มีลักษณะเป็นการถูกข่มเหงอย่าง ร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม ทั้งการกระทำของชาวที่มีต่อคำได้ขาดตอนลงแล้วจนคำได้ หลบหนีไปที่ห้องพัก แล้วเอาปืนกลับมายิงชาวมิได้กระทำในขณะที่ถูกทำร้าย การกระทำของคำ จึงไม่เข้าลักษณะเป็นบันดาลโทสะ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 1272/2513)

ซึ่งมาตรา 72 บัญญัติว่า “ผู้ใด บันดาลโทสะ โดย ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรง ด้วย เหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่ กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

หลักเกณฑ์บันดาลโทสะตามมาตรา 72

- (1) ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม
- (2) การที่ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำบันดาลโทสะ
- (3) ผู้ถูกข่มเหงได้กระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะที่บันดาลโทสะ

ข้อ 2 ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2521 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(9), 341, 342

คำถาม

นายนาค นายจ้างของนายนิลจำเลยในคดีอาญาหนึ่งได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวนายนิลชั่วคราวระหว่างพิจารณาต่อศาล ศาลมีคำสั่งว่าหลักทรัพย์ไม่เพียงพอ นายนาจึงพานายวันไปพบนายนนท์ทนายความของนายนิลและแนะนำแก่นายนนท์ว่านายวันคือนายสมเจ้าของที่ดินตาม น.ส. 3 ที่จะนำมาเป็นหลักทรัพย์เพิ่มเติม พร้อมกับเอา น.ส. 3 ของนายสมให้นายนนท์ดูเพื่อขอให้นายนนท์ทำคำร้องขอเพิ่มเติมหลักทรัพย์ต่อศาลและรับรองหลักทรัพย์นายนนท์เชื่อว่านายวันคือนายสมจึงทำหนังสือเป็นผู้รับรองหลักทรัพย์ให้ โดยยินยอมรับผิดชอบใช้เงินที่ยังขาดอยู่จนครบต่อศาลในกรณีที่มีการผิดสัญญาปล่อยตัวชั่วคราว จนศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวนายนิลชั่วคราวในระหว่างพิจารณาต่อมานายนิลหลบหนีไป ศาลตั้งปรับนายสม ความจึงปรากฏว่านายสมไม่เคยทำหรือรู้เห็นให้นำ น.ส. 3 ของตนมายื่นขอให้ปล่อยตัวนายนิลชั่วคราว

ดังนี้ นายนาคและนายวันมีความผิดฐานใดหรือไม่

ธงคำตอบ

กรณีที่นายนาจพานายวันไปแนะนำแก่นายนนท์ว่านายวันคือนายสมเจ้าของที่ดินตาม น.ส. 3 ที่จะนำมาเป็นหลักฐานเพิ่มเติม และนายวันก็มีได้ปฏิเสธ ได้แสดงตัวว่าเป็นนายสมเป็นการร่วมกับนายนาคหลอกลวงนายนนท์ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้จะมีได้รับประโยชน์เป็นทรัพย์สินแต่ก็ทำให้นายนิลได้รับประโยชน์จากการที่นายนาคใช้หนังสือรับรองหลักทรัพย์ไปอ้างอิงต่อศาลจนนายนิลได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อันเป็นการร่วมกันแสวงหาประโยชน์สำหรับผู้อื่นถือได้ว่าเป็นการหลอกลวงโดยทุจริต หนังสือรับรองหลักทรัพย์ซึ่งมีข้อความว่านายนนท์ยอมรับผิดใช้เงินที่ยังขาดอยู่จนครบในกรณีผิดสัญญาปล่อยตัวชั่วคราวนั้น เป็นหลักฐานแห่งการก่อตั้งซึ่งสิทธิ

ยอมเป็นเอกสารสิทธิการกระทำของนายนาและนายวันจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341, 342(1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 863/2513)

เห็นด้วยกับรชคำตอบในข้อนี้ทุกประการ โดยปราศจากข้อสงสัยและขอเสนอ ข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ต่อไป

การที่นายนาพานายวันไปแนะนำแก่นายนที่ว่านายวันคือนายสมเจ้าของที่ดิน ตาม น.ส. 3 ที่จะนำมาเป็นหลักฐานเพิ่มเติม และนายวันก็มีได้ปฏิเสธ ได้แสดงตัวว่าเป็นนายสม เป็นการร่วมกับนายนาหลอกลวงนายนที่ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อแสวงหา ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้จะมีได้รับประโยชน์เป็นทรัพย์สินแต่ก็ทำให้ นายนิลได้รับประโยชน์จากการที่นายนาใช้หนังสือรับรองหลักทรัพย์ไปอ้างอิงต่อศาลจนนาย นิลได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อันเป็นการร่วมกันแสวงหาประโยชน์สำหรับผู้อื่นถือได้ว่าเป็น การหลอกลวงโดยทุจริต หนังสือรับรองหลักทรัพย์ซึ่งมีข้อความว่านายนที่ยอมรับผิดชอบใช้เงินที่ ยังขาดอยู่จนครบในกรณีผิดสัญญาปล่อยตัวชั่วคราวนั้น เป็นหลักฐานแห่งการก่อตั้งซึ่งสิทธิ ย่อมเป็นเอกสารสิทธิการกระทำของนายนาและนายวันจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341, 342(1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 863/2513) ซึ่งมาตรา 341 และมาตรา 342 บัญญัติว่า

มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่ง ทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐาน ฉ้อโกง ต้องระวางโทษ...”

ความผิดตามมาตรา 341 แยกรายละเอียดได้ดังนี้

โดยทุจริต หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วย กฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“**หลอกลวงผู้อื่น**” หมายความว่า การกระทำให้ผู้อื่นหลงผิดหรือสำคัญผิด ตามที่ผู้หลอกลวงกล่าวยืนยันข้อความหรือข้อเท็จจริงจากผู้หลอกลวงนั้นโดยตรง

“**ด้วยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ**” หมายความว่า การแสดงยืนยันข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังเกิดอยู่ในขณะแสดงข้อเท็จจริง ซึ่งผู้แสดงรู้อยู่แล้วว่า ข้อเท็จจริงที่แสดงนั้นเป็นความเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นความจริงตามที่แสดงนั้น โดยไม่ใช้ความคิดเห็นหรือเป็นการคาดคะเนล่วงหน้าของผู้แสดง

“**ด้วยการแสดงปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง**” หมายถึง ผู้กระทำการหลอกลวงนั้นแสดงการปกปิดข้อความจริง โดยที่ผู้หลอกลวงรู้ว่ายู่ข้อความจริงหรือเหตุการณ์นั้นมีอยู่อย่างไร กลับนิ่งเสียไม่บอกให้แจ้ง โดยเจตนาให้ผู้ถูกหลอกลวงเข้าใจผิดและหลงเชื่อตามนั้น

โดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือ ทำลายเอกสารสิทธิ คือการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและการหลอกลวงดังว่านั้น ทำให้ผู้หลอกลวง

(1) ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หมายความว่า ผู้หลอกลวงได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม

(2) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือ ทำลายเอกสารสิทธิ หมายความว่า ถ้าการหลอกลวงนั้น ผู้หลอกลวงไม่ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามแล้ว ผู้หลอกลวงจะต้องได้ประโยชน์ทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือ ทำลายเอกสารสิทธิ

มาตรา 342 บัญญัติว่า “ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำต้องระวางโทษ...”

ความผิดตามมาตรา 342 แยกรายละเอียดได้ดังนี้

การกระทำความผิดตาม มาตรา 342 ในเบื้องต้นจะต้องมีการกระทำความผิดประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตาม มาตรา 341 และการกระทำมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรือ

(3) อาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น คือ การแสดงตนให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อว่าเป็นคนอื่น แม้บุคคลอื่นที่ตนแสดงให้เขาหลงเชื่อไม่มีตัวตนก็ตาม เช่น เจ้าทรัพย์จ้างนายแดงให้เอาเทียนบรรทุกข้าวไปส่งให้นายดำ นายขาวอ้างตนต่อนายแดงว่าเป็นนายดำและรับข้าวจากนายแดงไป เช่นนี้ นายขาวมีความผิดฐานฉ้อโกงโดยปลอมตัวเป็นบุคคลอื่น

ถ้าผู้ถูกหลอกลวงอ้างตนว่ามีฐานะ หรือคุณสมบัติไม่เป็นดังที่กล่าวอ้างย่อมไม่มีความผิดตาม มาตรา 342 เช่น นายแดงอ้างตนว่าเป็นผู้จัดการตัวแทนของบริษัท ขาว ชื่อเครื่องอะไหล่รถยนต์จากร้านนายดำ ซึ่งเป็นความเท็จ นายดำหลงเชื่อจึงให้อะไหล่ให้นายแดงไป แต่ความจริงแล้วบริษัทที่นายแดงกล่าวอ้างนั้นไม่มี เช่นนี้ นายแดงไม่มีความผิดตามมาตรา 342(1) แต่มีความผิดตาม มาตรา 341 เพราะนายแดงไม่ได้แสดงตัวเป็นคนอื่น เป็นเพียงนายแดงแสดงฐานะของตนเป็นเท็จเท่านั้น

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก คือ ผู้หลอกลวงได้อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งเป็นเด็ก

เด็ก “ประมวลกฎหมายอาญา” ได้มีคำนิยามไว้คงมีแต่ตาม มาตรา 73, 74 ที่บัญญัติคำว่าเด็ก” ไว้คือ เด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี อย่างหนึ่ง และเด็กอายุกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี อีกอย่างหนึ่ง จึงน่าจะนำมาอนุโลมใช้กับมาตรา 342 แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ และสภาวะแห่งจิตของเด็กนั้นเป็นเครื่องประกอบ ถึงความเบาปัญญาของเด็กด้วย

(3) อาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกละเมิด คือ ผู้ถูกละเมิดได้อาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกละเมิด

“อ่อนแอแห่งจิต” หมายความว่าผู้ถูกละเมิดมีจิตบกพร่อง เช่น โรคจิต หรือ จิตฟั่นเฟือน คนวิกลจริตในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถยับยั้งตนเองได้ คนชรา ถึงขนาด หลงๆ ลืมๆ

จำเลยถูกละเมิดว่าจะพาโจทก์ไปเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพฯ ให้โจทก์เตรียมขอเงินไว้ และแนะนำให้โจทก์ลักเงินของบิดา โจทก์ปฏิบัติตาม เมื่อได้เงินมาแล้วมอบให้จำเลย จำเลยได้เอาเงินนั้นเสีย ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 736/2504)

ไม่ได้แสดงตนเป็นคนอื่น เป็นแต่เพียงแสดงฐานะของตนเองเป็นเท็จ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 342(1) ไม่ได้หลอกลวงประชาชนหากแต่หลอกลวงผู้เสียหายผู้เดียวเป็นความผิดตามมาตรา 341 ไม่ใช่มาตรา 343 วรรคต้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 122/2506)

เมื่อการที่จำเลยลงลายมือชื่อปลอมลงในตั๋วแลกเงินธนาคารออมสินนั้น เป็นการกระทำส่วนหนึ่งที่ต้องทำลงในเอกสารดังกล่าว เพื่อให้เอกสารนั้นสมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อที่เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้และก็ทำให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อว่าเป็นผู้ทรงที่แท้จริง จึงได้จ่ายเงินให้จำเลยรับไป ดังนี้ ย่อมเป็นไปโดยประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิรับเงินที่แท้จริงและแก่ธนาคารออมสิน การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามมาตรา 266(4) แต่

การลงลายมือชื่อปลอมก็เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือ เงินอันเป็นการกระทำส่วนหนึ่งในกรรมที่

“เอกสารสิทธิ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(9) บัญญัติว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ ระวังซึ่งสิทธิ

คำว่าเอกสารสิทธิตามคำนิยามดังกล่าว แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- 1) เอกสารสิทธินั้นเป็นหลักแห่งการก่อให้เกิดสิทธิ เช่น สัญญากู้ยืมเงินซึ่งก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ให้กู้ยืม ที่ผู้ให้กู้ยืมมีสิทธิที่จะเรียกร้องคืนเงินจากผู้กู้ได้
- 2) เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยนแปลงสิทธิ เช่น สัญญากู้ยืมเงินเดิมให้ใช้คืนเป็นเงิน ต่อมาได้ทำการเปลี่ยนแปลงวัตถุในการชำระหนี้ใหม่เป็นการชำระหนี้เป็นข้าวโพดแทนการใช้คืนเป็นเงิน หรือเปลี่ยนลูกหนี้ใหม่ เป็นต้น
- 3) เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการโอนสิทธิ เช่น สัญญากู้ยืมเงิน ต่อมาผู้ให้กู้ทำสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องใช้เงินที่กู้ยืมนั้นให้แก่ผู้อื่น ทำให้ผู้ที่รับโอนมีสิทธิเรียกร้องเงินที่กู้ยืมจากผู้กู้
- 4) เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการสงวนสิทธิ เช่น ทำหนังสือรับรองสภาพหนี้ในกรณีที่หนี้จะหมดอายุความ ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง หรือในกรณีที่ให้ผู้ค้ำประกันทำสัญญาประกันเพื่อการชำระหนี้ หรือนำเอาทรัพย์สินมาจำนองเป็นการประกันหนี้ เป็นต้น
- 5) เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการระวังสิทธิ เช่น เจ้าหนี้ทำหนังสือปลดหนี้หรือหลักฐานแสดงถึงการรับชำระหนี้ เป็นต้น

เอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(9) หมายถึง เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อเปลี่ยนแปลงโอน สงวนหรือระวัง ซึ่งสิทธิหรือหนี้สินทุกอย่าง หนังสือที่โจทก์รับรองว่าทรัพย์สินตามบัญชีเป็นของผู้ขอประกันหากผู้ขอประกันผิดสัญญาประกัน และศาลบังคับเอาแก่นายประกันไม่ได้หรือไม่ครบโจทก์ยอมรับผิดใช้ให้ดังนี้ เป็นหลักฐานแห่งการก่อตั้งสิทธิ เพราะศาลมีสิทธิที่จะบังคับให้โจทก์รับผิดใช้เงินได้เท่ากับเป็นสัญญาค้ำประกันนายประกันอีกชั้นหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 863/2513)